

4/2007

Nykysektori, uusbisnes, kestävyys vai Suomen etu?

Ajattelutapojen tunnistaminen selkeyttää tulevaisuuskeskustelua

Metsäpolitiikkaan suhtauduttiin innovaatiotoimintaa kriittisemmin

Neljä erilaista ajattelutapaa metsäalan tulevaisuudesta

Metsäalan tulevaisuusfoorumin selvityksessä on pystytty erottamaan neljä perusteiltaan hyvin erilaista tapaa ajatella metsäalan kehittämisestä tulevaisuudessa: nykysektori, uusbisnes, kestävyys ja Suomen etu. Ajattelutapojen erilaisuudesta ja merkityksestä keskusteltiin pienryhmissä Metsäalan tulevaisuusfoorumin seminaarissa marraskuussa. Seminaarin päätökseskustelussa pohdittiin, kuinka metsäpolitiikkaa ja metsäalan innovaatiotoimintaa tulisi kehittää.

Nykysektori, uusbisnes, kestävyys vai Suomen etu?

Metsäalan tulevaisuusfoorumin asiantuntijakyselystä on pystytty erottamaan neljä erilaista tapaa ajatella metsäalan kehittämisestä. Jokainen ajattelutapa on looginen ja perusteltu kokonaisuus, joka perustuu toisista ajattelutavoista poikkeavaan käsitykseen maailman ja metsäsektorin tulevaisuudesta:

Nykysektori: Ajatustavan taustalla on oletus, että metsäsektorin kehitys jatkuu trendinomaisena myös tulevaisuudessa. Kustannukset ja markkinoiden kasvu määräävät tuotannon sijoittumisen. Suomen metsäsektori menestyy osana metsäklusteria, jos tuotantoa voidaan tehostaa riittävästi. Metsävarojen saaminen markkinoille on keskeisin metsäpolitiikan tavoite.

Uusbisnes: Ajatustavan taustalla on oletus, että globalisaatio johtaa metsäteollisuuden kilpailukyyn murenemiseen Suomessa. Sen vuoksi takertuminen vanhaan teolliseen tuotantorakenteeseen on suuri riski. Panokset olisi siirrettävä uusille markkinoille ja uuteen liiketoimintaan, jolle on raivattava tilaa purkamalla metsäsektorin rakenteita, kuten metsätalouden sääntelyä.

Kestävyys: Ajattelutavan perusteena on, että kestävä kehityksen periaatteet korostuvat tulevaisuudessa myös taloudellisessa päätöksenteossa. Metsäsektori voi menestyä kestävä kehityksen bioyhteiskunnassa. Tuotantorakennetta on kehitettävä energia- ja raaka-ainetehokkaaksi. Metsäpolitiikan on oltava aidosti moniarvoista.

Suomen etu: Ajatustavan taustalla on oletus, että globalisaatio lisää kansainvälisen liiketoiminnan riskejä ja metsäsektori-

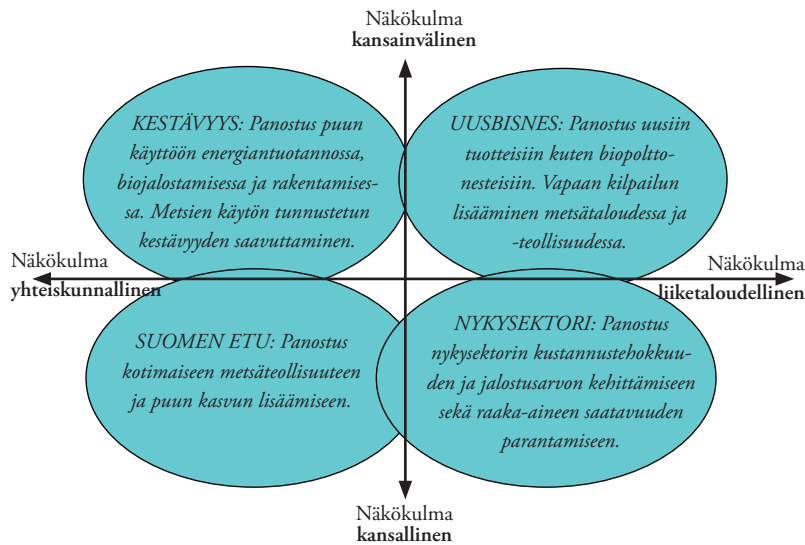
rilla kannattaa siksi investoida vakaiden olosuhteiden Suomeen. Kilpailukyvyllä on tärkeää, että metsäteollisuuden ja osamisen ydin säilyvät Suomessa. Metsien täyskäyttö ja metsävarojen kasvattaminen on keskeistä varauduttaessa tulevaisuuden riskeihin.

Vaikka metsäalan toimijat näkevät metsäalan tulevan suunnan hyvin eri tavoin, ei eri näkemyksiä tulevaisuudesta ole osattu tulkita ja hyödyntää. Kaikki näkemykset yhdistävä toimintatapa on puuttunut, koska metsäalan kehittämistä on yleisimmin perusteltu kustannustehokkuudella, tuottavuudella ja perusmetsäteollisuuden hintakilpailukyvyllä. Nämä perustelut tukevat vain nykysektori- ja Suomen etu -ajatattelutapoa.

Ajattelutapojen tunnistaminen selkeyttää tulevaisuuskeskustelua

Metsäalan tulevaisuusfoorumin marraskuussa järjestämässä seminaarissa keskusteltiin ajattelutapojen erilaisuuden merkityksestä. Nelikentän nähtiin selkeyttävän oman ja muiden positioiden tulkintaa: ajattelutapojen tunnistamista tulisi käyttää purkamaan olemassa olevia näkemyseroja ja ristiriitoja metsäalan tulevaisuuteen varautumisen keinoista.

Seminaarin osallistujien mielestä kaikki ajattelutavat olisi otettava huomioon rakennettaessa metsäalan tulevaisuutta erilaisissa päätöksentekotilanteissa. Tämä on mahdollista, koska ajattelutavat eivät ole toisiansa poissulkevia, vaan ne täydentävät toisiaan. Osallistujat epäilivät kuitenkin, että vallalla ja olemassa olevilla instituutioilla tulee aina olemaan suuri merkitys siihen, mikä ajattelutapa korostuu varauduttaessa ja rakennettaessa metsäalan tulevaisuutta.

Kuva 1. Neljä erilaista ajattelutapaa metsäalan kehittämisen suunnasta (Häyrynen ym. 2007).

Metsäpolitiikkaan suhtauduttiin innovaatiotoimintaa kriittisemmin

Seminaarin päätöskeskustelussa pohdittiin, kuinka metsäpolitiikkaa ja metsäalan innovaatiotoimintaa tulisi kehittää.

Metsäpolitiikan arveltiin perustuvan liikaa paperiteollisuuden tarpeista lähtevään puuntuotannon lisäämistavoitteen. Innovaatiotoiminnan kehittämiseksi tulisi korostaa liiketoimintatavoitteita kuutiometritavoitteiden sijaan. Esimerkiksi metsätalouden palvelutoiminnan vapaampi kilpailu saattaisi avata uusia mahdollisuuksia metsiin ja puuhun perustuvan liiketoiminnan kehittämiseksi.

Kansallisen metsäohjelman valmistelu vaikuttaa osallistujien mielestä ennemminkin edunvalvonnan kuin metsäalan

kehittämissuunnitelman laadinnalta, mikä koettiin ongelmaksi. Ohjelma lupaa kaikille hyvää, mutta priorisoidut tavoitteet puuttuvat.

Metsäalan innovaatiotoiminnan viimeaikaisesta kehityksestä keskusteltiin huomattavasti myönteisempään sävyyn kuin metsäpolitiikasta. Kokonaisuudessaan metsäalan innovaatiotoimintaan kaivattiin ”luovaa hulluutta”, sektorirajat ylittävää päätöksentekoa ja ”hyviä tyyppejä”. Metsäklusteri Oy arvioitiin tervetulleeksi uudistukseksi, mutta samalla epäiltiin, että se vahvistaa vain vanhaa tuotantoperustaa, koska rahoittajina ovat paperintekijät. Puutuoteteollisuuden toivottiin pääsevän mukaan metsäklusteriyhteistyöhön.

Rauhallista joulua ja menestystä uudelle vuodelle!

Julkaisu:

Häyrynen, S., Donner-Amnell, J. ja Niskanen, A. 2007. Globalisaation suunta ja metsäalan vaihtoehdot. www.metsaforumi.fi/ muut_tul.htm

Kansallisen metsäohjelman 2015 luonnos on luettavissa ja kommentoitavissa: www.mmm.fi/fi/index/etusivu/metsat.html

Valtioneuvoston kanslia on asettanut 15.11.2007 työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia metsäteollisuuden ja metsäsektorin pitkän tähtäimen toimintaedellytysten parantamiseksi. Lisätietoja: valtiosihteeri Risto Volanen.

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan tulevaisuusfoorumi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Toimittaja: Saija Miina
saija.miina@joensuu.fi

Metsäalan tulevaisuusfoorumi Internetissä:
<http://www.metsaforumi.fi>

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje kertoo foorumin tuoreimmista tapahtumista ja tuloksista. Uutiskirje löytyy Internetistä sivulta <http://www.metsaforumi.fi/ uutisia.htm>. Voit saada tiedon uutiskirjeen ilmestymisestä sähköpostilla ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi

